

Suba János

A MÁTYÁSFÖLDI NYARALÓTULAJDONOSOK EGYESÜLETE

Mátyásföldet 1887-ben alapították. Az ország legnagyobb és legrendezettebb nyaralótelepét 1929-ben – az erről szóló törvény elfogadásakor – üdülőhelynek nyilvánították, a községi rangot 1933-ban nyerte el. Mátyásföld két részből állt: az üdülőtelepből (Ó-Mátyásföld) és abból a később létrejött telepből, amely először a Fecsketelep, majd a Tusculanum, s végül az Új-Mátyásföld nevet kapta.

A Mátyásföldi Nyaralótulajdonosok Egyesülete megalapításának gondolatát Kunkel Imre, a Budapesti Központi Tejcsernok első (alapító)igazgatója vetette fel 1887 nyarán, amikor Beniczky Gábor, cinkotai földbirtokos vadászatot látta vendégül. A 40 holdas erdő mellett fekvő vadászterület ugyanis alkalmasnak látszott üdülőtelep létrehozására. A szót tett követte: Beniczky Gábor átengedte a kért területet.

1887. november 6-án az előkészítő bizottság benyújtotta a telepalapításra vállalkozó egyesület alapszabályát. Még aznap megtartották az alakuló közgyűlést, amely elnökké Szeniczey Ödön országgyűlési képviselőt, titkárrá Fáy Bélát választotta. Az egyesület célja az alapszabály szerint „a telektulajdonosoknak nagyobb számban való tömörülése és közös célra való törekvés által lehetővé tenni, hogy az egyesület tagjai a budapest-cinkotai h.é.vasút mentén a cinkotai határban eredetileg Beniczky Gábor földbirtokostól megvásárolt telkeiken együttes, kényelmes nyaraló-, sőt állandó lakásra is szolgáló telepet létesítsenek és a közösség számára minden lehető állami, községi, vasúti kedvezményt illetve támogatást kieszközöljenek, végre a nyaralótelep közös érdekeit megóvják és előmozdítsák”.¹

1887. december 6-án aláírták az első szerződéseket, melyek elővételi jogot biztosítottak az alakuló egyesület részére. Az összesen 24 942 Ft 36 krajcárért megvett 57 telekre a szerződés 3. pontja értelmében az átírással egyidejűleg bejegyezték azt a korlátozást is, miszerint új épület csak a Mátyásföldi Nyaralótulajdonosok Egyesületének engedélyével állítható fel. A telkek legkisebb nagysága 600 négyszögöl lehetett. Az alapszabály előírta, hogy az egyesület megalapításának feltétele legalább

---

¹ Budapest Főváros Levéltára (BFL) IV. 1427. (Az 1949. évi XXVI. törvénycikk alapján Budapeshez csatolt városok és községek egyesületi alapszabályainak levéltári gyűjteménye.) Mátyásföldi egyesületek alapszabályai. Az első, általunk ismert 1893. május 31-én kelt és 1894. április 4-én belügyminiszter által jóváhagyott alapszabály.

hatvan olyan tag jelentkezése, akik együttvéve száz telek tulajdonosai és a megállapított beíratási díjat lefizették. Az alapító névsorban végül 65 nevet rögzítettek, akiknek tulajdonában összesen 102 telek volt.

Beniczky Gábor másnak nem adhatott el telket, csak az egyesületnek, vagy annak, akit az egyesület kijelölt. A későbbiekben telket már csak a nyaralótulajdonosok egyesületétől lehetett vásárolni és a tulajdonvásárlás egyben kötelező tagságot is jelentett. Minden tulajdonos „túrni köteles, hogy telkére az átírás alkalmával telekkönyvileg bejegyezték azt a korlátozást, hogy magát az egyesület mindenkori alapszabályának és a közgyűlés, valamint a választmány jogerős határozatainak aláveti.” (Sőt! A tulajdonost az egyesületből való kilépés után is kötelezték a telekkönyvi tulajdonjogi korlátozások.) A vételárat kezdetben négyyszögölenként 65 krajcárban minimalizálták, az ezt meghaladó rész 50–50%-ban megoszlott az eladó és az eladást közvetítő egyesület között. A szerződés biztosította a tagoknak az erdő ingyenes használatát, megállapította az utak szélességét (15 méter), és elrendelte azok azonnali fásítását. Az egyesület tagjai használhatták a telep sétányait, parkjait, helyiségeit, közhasznú intézményeit, és mindabban az előnyben részesültek, amit az egyesület akár egyesektől, akár hatóságoktól, társulatoktól a tagjai számára megszerzett.

Az egyesületnek minden évben legkésőbb júniusban közgyűlést kellett tartania, amit akkor tekintettek határozatképesnek, ha a rendes tagok összes szavazatának legalább egyharmada képviselve volt. A határozathozatal egyszerű szótöbbséggel történt, s felállással, vagy név szerint szavaztak. Minden telek birtoklása egy szavazatra jogosított, de négy szavazatnál többet saját telek után senki sem kaphatott. Az alapszabály értelmében az egyesület addig áll fenn, míg a telep községgé nem alakul.

Az egyesület vagyona a tulajdonát képező ingóságokból, ingatlanokból, a különféle jogokból, jogosítványokból állt, jövedelmét a beíratási díjak, az éves tagsági díjak, az ingatlanok bérjövödelme és az esetleges egyéb jövedelmek alkották, „amelyet a választmány a rendes családapa gondosságával tartozik kezelni.”²

Az alapszabályban foglalt előírások biztosították a telep kertvárosi jellegét: a villaszerű építkezés terveit az egyesülettel előzetesen el kellett fogadtatni, a telkeken az épületek az utca határától legalább hat méterre épülhettek, s legalább három méter távolságban a szomszéd telektől, szennyvizet, ürüléket az utcára nem vezethettek ki, félfedelű (tűzfalás) épületeket nem építhettek. Előírták az állattartás, gyári ipartelep, gyár, munkáslakás, kocsmá létesítésének tilalmát, sőt fűszerboltot, mészárszéket és bármilyen kereskedést is csak a választmány engedélyével lehetett nyitni.³ Természetesen működött hentes (mészárszék), fűszerüzlet és egyéb boltok, melyek számára a helyiséget az egyesület adta bérbe, ám több kérést elutasítottak, egy boltot be is zá-

2 BFL. IV. 1427. 1929. szeptember 22-i alapszabály.

3 Lásd előző jegyzet.

rattak, ha túl zajosnak, nem nyaralótelepre valónak ítélték. 1888 őszén megkezdték a telep tervszerű fásítását, vízvezetékét építettek, minden utcasarokra lámpát állítottak; a vármegye alispánja pedig elrendelte, hogy május 1-től szeptember 30-ig tilos a sertéstrágya szállítása Kőbánya és Cinkota között.

1889-ben a Budapest Helyiérdekű Vasút megindulásakor, az egyesület sürgetésére Beniczky Gábor újabb 43 katasztrális holdat, azaz 59 telket bocsátott az egyesület rendelkezésére. A telkek vételárát két év alatt kellett törleszteni. Még abban az évben felépült tizenhárom nyaraló, villaépület, három gazdasági épület, két kertészlakás, öt kertészház és egy emeletes vendégfogadó. A nyaralótelep melletti 34 holdas erdőt Beniczky Gábor parkosította, a közepén épült vendéglő hasznélvezete őt illette.

Az 1889. január 27-i közgyűlésen és választáson elnökké ismét Szeniczey Ödönt, alelnökké Kerekes Istvánt választották. 1890-ben a tagsági díj négyszögölenként egy krajcár lett. 1891-ben az egyesület megvette a parkerdőt, a település központjában megépült a HÉV állomás. Hetente egyszer – tekintet nélkül arra, hogy kifizetődött-e – színházi vonatot indítottak Budapestre, a telepen dolgozó munkások számára kedvezményes jegyeket biztosítottak, növelték a járatok számát, kedvezőbben alakították a menetrendet. (A HÉV vezérigazgatója is a telepen lakott!). Néhány éven belül (pontosan 1898-ban) telefonösszeköttetés és posta is létesült.

1892. június 22-én újra megválasztották elnöknek Szeniczey Ödönt, alelnöknek Neuschloss Marcellt, s a rákövetkező évben módosították az alapszabályt.⁴ Az egyesület ügyeit az elnökből, két alelnökből, titkárból, pénztárosból álló elnökség, valamint a tizenhat rendes és hat póttagból álló választmány intézte. A nyaralótelep ügyeit először a közgyűlés által a tagok köréből választott szakbizottságok vezették, helyettük azonban 1894-től egy-egy gazdasági, műszaki, jogi, egészségügyi és ételmezési előadót választottak. Ez a megoldás nehézkesnek bizonyult, ezért 1895-től az elnökség látott el minden feladatot. Állandó jelleggel csak a vigalmi bizottság működött.

Az 1894. május 30-i közgyűlésen Szeniczey Ödön lemondott az elnökségről, Kunkel Imre pedig a választmányi tagságról, mivel mindketten eladták mátyásföldi ingatlanjaikat és elköltöztek. Az új elnök Terstánszky Kálmán lett, az alelnökök Nemes Ferenc és Paulheim József, Szeniczey Ödönt díszelnökké választották. Az 1895. évi közgyűlésen a legfontosabb határozat az volt, hogy a meglévő favázas vendéglőt bontsák le, és helyette szilárd épületet emeljenek; Meixner Emil elnökké, dr. Demjanovics Emil és Strelinsky Sándort alelnökké választották. Ők ketten 1896. szeptember 12-én lemondtak, helyükre Szécskay István és Paulheim József került, utóbbira bízták az egyesület vagyonának kezelését és felügyeletét. Az 1899. május 31-i közgyűlésen a tagsági díjat négyszögölenként 2 krajcárra emelték; alelnökké Bellovits Imrét és Bartolffy János választották, a lemondott Paulheim József tisztelet-

4 BFL. IV. 1427. 1893. évi alapszabály.

beli elnök lett. Ő az, akinek a nevéhez minden, az 1900-as évek elején kezdett nagyszabású építkezés köthető.

A telep egy 400 négyszögöles, központi fekvésű, közművesített telket engedett át iskola céljaira. Az iskolát az állam átvette, ez azt jelentette, hogy az egyesület attól kezdve csak a dologi kiadásokat kellett, hogy fedezze, és az intézményt a tagjaiból alakított gondnokság vezette. 1903-ban a közös működtetésből származó jogi ellentéteket rendezték: az egyesület átengedte az iskolát a kultusztárcának örökös használatul. Mivel az iskolába nemcsak helyben lakó gyerekek jártak, a kormányzat elállt attól a követelésétől, hogy a szükséges bővítéseket az egyesület fizesse, sőt 1905-től az iskolagondnokságba négy tagot az egyesület nevezett ki. 1926-ban Cinkota vette át az iskolával vállalt terheket.

Az 1900. évi jelentés kiemelte, hogy Mátyásföld az egyetlen olyan település a környéken, amelyet nem terhel községi adó, ennek ellenére az 1901. évi jelentés a nyomasztó anyagi helyzet miatt panaszkodott. Ennek enyhítésére az 1903. április 5-i közgyűlésen engedélyt adtak Paulheim Józsefnek és az akkor még csak megalakulóban lévő Mátyásföldi Fürdő Egyesületnek, hogy az erdő területéből 300 négyszögölnyi egy építendő artézi kút és uszoda céljára lefoglalhassanak. Az építkezés és a berendezés 33 671,41 koronába került. A fürdőt bérbe adták 1920. március 28-ig, amikor is az egyesület a fürdőegyesület részjegyeit beváltotta – de nem vállalta át a kötelezettségeket.

Özv. Beniczky Gáborné Batthyány Ilona grófnő az egyesületnek templomépítés céljára telket adományozott. Az 1900. május 30-i közgyűlés ezt az ingatlant is Paulheim Józsefre és társaira bízta azzal a kikötéssel, hogy az általuk felépítendő templom és annak területe az egyesület elvitathatatlan tulajdona. A templomot 1905-ben szentelték fel.⁵

A tisztikar mandátumát az 1904. április 24-i közgyűlésen meghosszabbították. 1905-ben új alapszabályt készített és fogadott el az egyesület. A módosítás értelmében az egyesületnek ezen túl tiszteletbeli és kültagjai is lehettek. „Tiszteletbeli tagok azok lehettek, – akik tekintet nélkül arra, hogy Mátyásföldön ingatlannal bírnak-e, vagy sem a telep érdekében kifejtett közhasznú működésükért a közgyűlés megválaszt. Kültagok azok lehettek, – akik Mátyásföldön ingatlannal nem rendelkeztek – a telep iránt való érdeklődésüknél fogva ilyenekül való felvételüket két rendes tag ajánlása mellett kéri, és a válaszmány felveszi.”⁶

Az 1907-es választásokon az elnöki székbe Meixner Emil, az alelnökibe Mihályfy József és Palágyi Kálmán került. Az alábbi határozat is ekkor született: „Miótán a jövőben belépő új tagok a telepen már teljesen rendezett állapotokat találnak, amelyet a

5 VERŐ 1904.

6 BFL. IV. 1427. 1905. február 24-i alapszabály. A belügyminiszter 1905. március 25-én hagyta jóvá.

Rákosszentmihályi lakosok a Lajos utcában, 1910.
FSZEK Budapest Gyűjtemény

A rákosszentmihályi Forrás fürdő bejárata, 1912.
FSZEK Budapest Gyűjtemény 2952

*A cinkotai evangélikus templomhoz vezető utca, 1917.
FSZEK Budapest Gyűjtemény 4698*

telep alapítói és eddigi lakói saját megterhelésükkel hoztak létre, minthogy a továbbá az újonnan belépő tagok és az újabb ingatlanokat szerző régiek is az egyesület felosztása esetén az egyesületnek immár jelentékeny vagyonából tulajdonul bírt ingatlanjaik négyszögöleinek arányában fognak osztozkodni, méltányos hogy ezek ezen vagyonban leendő részesedés ellenértéke gyanánt az egyesület kiadásainak viseléséhez jelentékenyebb összeggel járuljanak.” Minden telekvásárlás után vagyonrészesedési illetéket kellett fizetni, ez négyszögölenként 16 fillér volt.

1907-ben Pejacsevicsné Beniczky Mária a BHEV rákosszentmihályi oldalán újabb földeket parcellázott üzleti haszonszerzés céljával. Az építési kedvet elősegítette, hogy újabb megálló épültek a vasútvonal mentén. A telkeket hivatalnokok, tisztviselők, alkalmazottak vették meg, négyszögölenként 13 koronáért. A telep neve Fecsketelep (majd Tusculanum, később Új Mátyásföld) lett. Az új telep vezetősége rendszeres kapcsolatot tartott a nyaralótulajdonosok egyesületével, és csak 1918-ban alakították meg saját egyesületüket. 1907-ben Fecsketelepen 136 épületet, 55 melléképületet, 1264 főt regisztráltak. Az élelmezés biztosítására fogyasztási szövetkezetet alakítottak, ellenőrzésére az elnökség egy öttagú bizottságot küldött ki, akik egyben a szövetkezetnél is választmányi tagok voltak. Megkezdték a telep villanyvilágításának előkészítését is. Miután 1907-ben Cinkotának fogyasztási és községi

adóban 2984 korona 54 fillért fizettek be, ám ezért semmiféle ellenszolgáltatást nem kaptak, megindultak a tárgyalások arról, hogy az anyaközség vállaljon részt a telep közterheinek viselésében, ezért 1909-ben Cinkota a telep számára évi 200 korona hozzájárulást szavazott meg, s átengedte a fogyasztási szövetkezet adóját. 1910-ben társaságot hoztak létre a telep víz- és villamos művének megépítésére. Az egyesület ingyen átengedte a szükséges területeket és 125 000 koronával belépett a társaságba, így 1911-re megépülhetett az áramszolgáltató központ és a víztorony. A telep előtt elvezető Kerepesi utat a Kereskedelemügyi Minisztérium szilárd útburkolattal látta el, addig a gépjármű forgalom által igénybevett utakat az Államépítészeti Hivatal öntöztette, pormentesítette, amihez a vizet az egyesület biztosította. A HÉV a cinkotai vonalszakaszt villamosította, így átszállás nélkül a város központjáig mehettek be az utasok. 1913-ban temetőt is akart létesíteni az egyesület, de a közgyűlés az érdekelt telektulajdonosok tiltakozására – a szomszédos telkek értékcsökkenése – elutasította a kérést.

Mátyásföldön az egyesület vezetősége szinte évente változott. Az 1908. március 15-i közgyűlésen új választásokat tartottak, az elnök Bellovics Imre, az alelnök Antal Gyula és Bartolffy János lett. Az 1910-es tisztújításon elnökké Bellovics Imrét, alelnökké Fehérváry Józsefet és dr. Spett Ferencet választották meg. Bellovics 1911-ben lemondott, helyette Antal Gyula lett az elnök, 1911-ben azonban már Palágyi Kálmán töltötte be ezt a tisztséget, mellette Diósy Lajos és Zehntbauer Gyula nevét olvashatjuk alelnökként. 1912. október 20-án Palágyi Kálmán is lemondott, helyette Diósy Lajos lett az elnök, aki mellé 1913-ban az új tisztújítás során Töttösy István és dr. Papp László került alelnöknek.

Cinkota község 1913-ban önálló rendőrséget szervezett, ebből két fő Mátyásföldre jutott, így az egyesület négy tagból álló saját rendőrsége március 15-én megszűnt, az egyesületi rendőrség vezetője telepfelügyelőként dolgozott tovább. Az egyesület a két községi rendőr illetményének állandó viselésére nem kötelezte el magát, ezért helyettük már 1915. július 1-től két egyesületi éjjeli őrt alkalmaztak. Csak 1918-ban kapott az élet és vagyonbiztonság védelmére öt fős csendőrkülönítményt a telep, az egyesület költségén.

A Mátyásföldi Nyaralótulajdonosok Egyesülete 1914. május 24-én tartott közgyűlésen a választmányból a társadalmi feladatok megoldására egy nyolc fős (öt egyesületi és három egyesületen kívüli tagból álló) vigadalmi bizottságot küldött ki, akik kaszinó alapítását határozták el. Az egyesület díjtalanul, kizárólagos és korlátlan használatra átengedte öt év időtartamra a vendéglőépületben a tagsága részére fenntartott helyiséget, a teraszt és az I. számú étterem egy részét azzal a feltétellel, hogy a kaszinó tisztikarának, választmányának és tagjainak 2/3-a az egyesület tagjaiból kerül ki. (A Cinkota–Mátyásföldi Kaszinó hosszadalmas előkészületek után, 1926. november 26-án nyílt meg a Park vendéglőben.)

*A Dióssy villa Mátyásföldön, 1912.
FSZEK Budapest Gyűjtemény 2811*

Az 1916. június 29-i tisztújítás során dr. Ádám Jánost és Klázer Kálmánt választották alelnöknek. Az egyesületi alapszabályt rendkívüli közgyűlésen módosították, az egyik célkitűzés az lett, hogy „*az egyesületben olyan érintkezési központot létesítsenek, mely nyaralótelep érdekeinek megóvása és előmozdítása mellett az egyesületi tagok társas szórakozásának célját is szolgálja.*”⁷

1918. szeptember 22–1920. július 19. között négy elnök váltotta egymást. A forradalom alatt hadisarcot vetettek ki Mátyásföldre, míg a Tanácsköztársaság ideje alatt az egyesület működését felfüggesztették, vagyonát zárolták. 1918-tól 1927-ig az egyesület nem adott ki éves írásos jelentést, ezért nehéz történetüket nyomon követni, de azt tudjuk, hogy 1919–20 között az elnök Zettner Vilmos volt, majd az 1920. június 29-i közgyűlésen tiszteletbeli elnök lett Diósy Lajos, elnöknek Neiszler Antalt választották meg, Ámán Lajos alelnök helyét dr. Bruck Sándor töltötte be.

Az elnököt két évre, a hat választmányi rendes tagot három évre, további egy főt egy évre, a két választmányi póttagot három évre, illetve két főt egy-egy évre választották meg, a számvizsgáló bizottságba három fő rendes tagként, két fő póttagként ke-

7 BFL. IV. 1427. 1916. évi alapszabály. A belügyminiszter 1916. június 30-án hagyta jóvá.

*Weisz Márton fűszerüzlete Cinkotán, 1917.
FSZEK Budapest Gyűjtemény 5058*

rült be. 1920-ban a tagsági díj 12 fillér lett négyszögölenként, a napi ügyek intézésére igazgatót alkalmaztak.

1921. június 29-én Makra Imre lett az elnök (alelnök Hampel Geyza), majd az elnöki tisztséget Solty Lajos, 1922 májusától pedig Rentmeister Károly töltötte be. Az egyesület vezetésében 1923-tól kezdték a feladatokat szétaprózni. Az 1924. július 31-i választmányi ülésen végrehajtó bizottságot alakítottak (később intéző bizottság lett): ez egy elnökből és öt választmányi tagból állt. Hatásköre konzultatív volt, javaslatait a választmány elé terjeszthette, de sürgős ügyekben saját maga intézkedhetett. A bizottság feladatait kertészeti, műszaki, villamos és vízmű, pénzügyi – könyvelői részekre osztották fel. A titkár és a pénztáros tiszteletdíjat, a könyvelő fizetést kapott.

1924-ben a tagdíj négyszögölenként 50 korona, 1925-ben 150 korona lett, az egyesület vagyonát ekkor 600 000 aranykoronára becsülték. Az ingatlanok értéke 1931-ben Ó-Mátyásföldön 10–25 pengő, Új-Mátyásföldön 15–20 pengő volt négyszögölenként.

Az 1925. augusztus 25-i közgyűlésen újból Rentmeister Károly lett az elnök, alelnökök Holzmann Henrik és dr. Dembitz Mátyás. Cinkota község időközben megváltotta a telep közvilágítását évi 2800 aranykoronáért, az egyesület benzinkút létesítésére adott ki engedélyt.

1928-ban már előtérbe került Mátyásföld önálló községgé alakulása, ezt a mozgalmat az egyesületben Földes Géza és Nagy Kálmán együtt indította el. Érveik a következők voltak: „Cinkotán az egyenes állami adók összege 90 385 pengő, ehhez Mátyásföld 57 845 (Mátyásföld 37 417, 93 Újmátyásföld 20 427, 30) Pengővel járult hozzá. Lakosok száma Mátyásföldön 1200 fő, Újmátyásföldön 2800 fő. Házak száma Mátyásföldön 222 ház, Újmátyásföldön 290 ház volt. Az adózók száma Mátyásföldön 281, Újmátyásföldön 337 fő. 1000 Pengőn felül adózó Mátyásföldön 12, Újmátyásföldön 4 volt. Az elkészített próbaköltségvetés szerint az új község bevétele 47 731 pengő, kiadása 74 720 pengő lenne. A hiányzó különbség fedezésére a már említett 57 845 Pengő 50% mint községi pótagó szolgálta.”

1929-ben súlyos egyesületi válság alakult ki, mert állandóan a fizetéseképtelenség határán jártak. Adósságuk 90 243 pengőt tett ki, ennek kétharmada rövidlejáratú hitel volt, fizetési határidő nélkül. A közművek sem voltak nyereségesek, és rossz állapotban voltak az egyesület tulajdonában lévő üzemek berendezései is. A vezetés úgy ítélte meg, hogy ebben a helyzetben, amikor a telep lakossága is két táborra szakadt, nem vállalhatja a felelősséget, ezért lemondott. Az általános tisztújításon elnöknek Dr. Szegedy Lajos nyugalmazott kúriabíró, alelnököknek Váry Gyulát és Sikorszky Tituszt választották. Az új vezetés fő feladatként megfogalmazta: felméri az egyesület anyagi helyzetét, megjavíttatják az üzemek berendezését, megteremtik a konszenzust a lakossággal. Szigorú takarékosággal valóban csökkentették az adósságot, hat hónap alatt 68 000 pengőre szorították azt le, és elkezdték a legfontosabb beruházásokat is.

Az 1929. szeptemberi közgyűlésen újfent módosították az alapszabályt. Az egyesületet a tizennyolc rendes és hat pótagból álló választmány és az elnökből (három év), két alelnökből (két év), a titkárból (két év), a pénztárnokból (két év) és a számvizsgáló bizottság elnökéből (egy év) álló tisztikar vezette. A választmány rendes tagjai közül hat főt három évre, hat főt két évre, hat főt egy évre választottak, a hat pótagból két főt három évre, két főt két évre, két főt egy évre. A számvizsgáló bizottság elnökből, két rendes és két pótagból állt, akiket egy évre választottak. Emellett jogügyi-, pénzügyi-, villany- és vízügyi-, általános gazdasági, társadalmi és szépirodalmi bizottság is működött. A tisztségviselők közül csak a titkár és a pénztárnok kaptak tiszteletdíjat, a könyvelő pedig fizetést.⁸

Az 1929:XVI. törvénycikk alapján Mátyásföldet üdülőhelynek nyilvánították. Az egyesület létrehozta az üdülőhelyi bizottság feladatkörével felruházott választmányát. 1931. május 10-én az alapszabályokat újra módosították, így például a teleknagyságot 600 négyszögölről 300-ra csökkentették, a rendes tagok egy telek után egy szavazatot kaptak, hat szavazatnál többel senki sem rendelkezhetett. A választmány

---

8 BFL. IV. 1427. 1929. szeptember 22-i alapszabály. 1929. november 21-én hagyták jóvá.

tagjainak számát huszonegyre emelték. Az egyesület célkitűzései azonban nem módosultak. A célok elérésére szolgáló eszközök az alapszabály szerint az egyesület tulajdonát képező és az általa fenntartott, valamint még a jövőben még szerzendő, vagy létesítendő ingatlanok (utak, parkok, sétányok, erdő, épületek), közlekedési eszközök, az egyesületi tagok szellemi és anyagi életszükségletei kielégítésére szolgáló közművek, szórakozási és egészségügyi intézmények, közművelődési előadások és kiállítások rendezése, a telep nyaraló jellegének és egészséges voltának fenntartását biztosító, részben telekkönyvi bekebelezésekkel is biztosított szerződési megállapodások s a hatóság támogatásának kieszközlése.⁹

1932. október 22-én tartották meg a képviselőtestület alakuló gyűlését. A legtöbb adót fizető polgárok közül tizenkilenc fő (tizenhat rendes és három póttag) került be vagyoni cenzus alapján a képviselőtestületbe: Dr. Körmendy-Ékes Lajos, Dr. Szegedy Lajos, Földes Géza, dr. Janczer Lajos, Kartal Emil, Nagy Kálmán, Lacsny Árpád, Kovács Géza, Szőke Sándor, Tarr István, Almási Illés, Pecha Lajos, Zs. Szabó Sándor, Zimányi Ferenc, Földváry Ferenc, Hinner Mór, póttagok: Sikorszky Titusz, Köveskuthy Jenő, Gonczlik József, Fecske Lajos és Zachariás László.

Közülük választották meg Mátyásföld közigazgatási apparátusának tagjait. Főbírónak Váry Gyulát, közgyámnak Sikorszky Tituszt, pénztárosnak Gonczlik Józsefet. A gazdasági bizottságba: Frigyer Ferenc, Kovács Géza, Szegedy Lajos, Zachariás László, a szépészeti bizottságba Körmendy-Ékes Lajos, Rédhe Károly, Semsey István, Szikorszky Titusz és Weinert Tivadar, a kulturális és szociális bizottságba Almási Illés, Földes Géza, Földváry Ferenc, Jankó Ágoston és Szőke Sándor, az egészségügyi bizottságba Almási Illés, Kartal Emil és Menyhért Vilmos, a testnevelési bizottságba Almási Illés, Hinner Mór és Janczer Lajos került. A községi iskolákba hat rendes és hat póttagot választottak.

1932. december 10-én megalkották a községi szabályrendeletet, amely három tisztségviselőt engedélyezett: jegyzőt, aljegyzőt és írnokot. A testület tagjainak számát velük együtt 30 főben állapították meg: tizenegy választott képviselővel (községi képviselők, és állásuknál fogva szavazati joggal bíró előljárósági tagok) és tizenhat virilissel kiegészülve. Az első jegyző Márton Imre lett, aki 1908 óta tevékenykedett a közigazgatásban. A három községi tisztségviselő egy év alatt elintéztett 8000 ügyet, 4400 bírósági kézbesítést, 2000 közigazgatási kézbesítést, négy ingyen munkaerő segítségével. (1934-ben két irodatiszti állást, 1937-ben irodai altiszti állást rendszeresítettek.)

Az önállóságot új utcanevek is kifejezték, a régi cinkotai utat Erzsébet királyné útnak, az új kataszterben a dűlőket Mátyásföldi szántónak, Repülőtér és Forrásmajornak nevezték, a házakat újrászámolták. Az új földmérés alapján megtörtént a telek-

9 BFL. IV. 1427. 1931. május 10-i alapszabály. 1931. október 21-én hagyták jóvá.

Mátyásföld, Imre utca, 1903.
FSZEK Budapest Gyűjtemény 3501/7

könyveknek a cinkotai telekkönyvtől való elkülönítése és helyesbítése, amiért az igazságügyminisztérium 1185 pengővel terhelte meg a községet. A községhatáron belül elkülönítették az ipartelepek helyét: a Walla-féle kavicsbánya mögötti 3. és 4. dűlőt jelölték ki erre a célra, a község többi részén csakis villaszerű építkezéseket engedtek. (Az utakat csak 1937-ben osztályozták: községi és állami, mezei dűlőutak, községi utak, és rögzítették az utcaneveket: Imre, Diósy Lajos, Bem József, Bácskay, Nagy Gábor, Verbőczy, Rákosy Jenő, Katona József, Báró Szurmay Sándor, Horthy Miklós, Barcsay, Erkel, Apor, Apaffy, Szabadság, Corvin, Iskola, Gyár, Tölgyfa, Hársfa, Baross Gábor, Emma, Géza, Szent István, Arany János, Zrínyi, Gizella, Vörösmarthy, Gyula, Miklós, Károly, Ferenc, Béla, László, Vas, Kassa, Szatmári, és Temető utca.¹⁰ 1938-ban a Szent István év tiszteletére a templomteret Szent István térnek nevezték el.)

1932-ben a közgyűlés 264 szavazattal 17 ellenében elfogadta az alapítandó társulati reálgimnázium tervét, amely még abban az évben megnyílt és fokozatosan bővült nyolc osztályossá. Létesítéskor úgy tűnt, hogy az igazgatót és a teljes tanári kart a minisztérium fizeti, az egyesület csak a dologi kiadásokat viseli (a fenntartás ügyei-

¹⁰ BFL. V. 706. (Mátyásföld nagyközség iratai) 43/1937. Utak besorolása.

A mátyásföldi Park vendéglő, 1904.
FSZEK Budapest Gyűjtemény

nek intézésre öt tagú tanácsot hoztak létre), s karbantartja az általa biztosított épületeket. A gimnáziumot a Park vendéglőben helyezték el, s 1935–1937 között, a nyári szünetekben átépítették az épületet. A tantermek, szertárak mellett az ország egyik legnagyobb középiskolai torna- és rajztermét alakították ki.¹¹ A kitelepített kaszinó helyiségének pótlására a Lawn Tennis Club klubházát alakították át.

1933. január 1-vel Mátyásföld önálló községgé vált, de ez súlyos pénzügyi terhekkel járt együtt. Cinkotától 252 933 pengő adósságot vettek át, ebből 121 326 pengő útburkolási teher, 11 447 pengő iskolaépítési amortizációs kölcsön. Ráadásul a község 3200 pengőért temetőnek való területet vásárolt, a község fölmérésére pedig 8000 pengőt fordítottak, kataszteri térkép készült 800 pengőért – pótköltségvetést kellett készíteni. Az egyesület, az eredeti alapszabálytól eltérően az önálló községgé válás után is tovább működött. 1933. április 30-án Dr. Körmendy-Ékes Lajos nyugalmazott alispánt választották meg elnökének, aki fő feladatként az egyesület fennmaradását jelölte meg. Adósságuk csökkentése és új pénzalap megteremtése érdekében megkezdtek a parkerdő szélének parcellázását.

¹¹ HALÁSZ 1933.

Erdélyi Lóránt, Pest vármegye alispánja azonban elrendelte a Mátyásföldi Nyaralótulajdonosok Egyesületének feloszlását, mert az egyesület nem volt hajlandó lemondani közműveiről és utcáinak tulajdonjogáról Mátyásföld község javára. Ekkortájt 180 katasztráli hold területen 24 utca és 3 határút volt a tulajdonukban (tíz kilométer hosszú, területe 14,5 katasztráli hold). A helyzet szerencsésen rendeződött: az egyesület adásvételi szerződéssel igazolta, hogy 1891-ben megvette a mátyásföldi sétány erdőterületeit, a mátyásföldi villatelkek közútjait és utcáit és egyéb részeit 19 000 koronáért, ennek ellenére négy utcát köztulajdonba adtak, és a még magántulajdonban lévő húsz utca tulajdonjogát rendezték, azaz az összes utcát telekkönyvön kívüli állapotba helyezték, ám kikötötték, hogy az utcákon lévő közművek az egyesület tulajdonában maradnak, a fák további gondozási jogával s egyben kötelezettségével egyetemben.

A feloszláshoz a legfontosabb ürügyet Rentmeister Károly volt elnöknek a választmány ellen tett panasza szolgáltatta. Az alispáni vizsgálat több általános jellegű és 106 pontban felsorolt konkrét szabálytalanságot talált, és ez elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy az egyesület feloszlására tegyenek javaslatot a belügyminiszternek. Az egyesület viszont 40 oldalas memorandumban minden állítást megcáfolt, s a belügyminiszter elutasította a feloszlásra tett javaslatot, hiszen a szabálytalanságok még 1929-re és az azt megelőző öt évre vonatkoztak. A belügyminiszteri leirat szerint nem igazolódott be, hogy az egyesület által gyakorolt jogok a község érdekeivel ellentétben állnának, az általuk fenntartott villany- és vízközművek ellen érdemleges, hatósági beavatkozást igénylő kifogás nem merült fel. Az, hogy a tagok áldozatkészségét fokozott mértékben veszik igénybe, belső ügyük, egyébként is, az egyesület tulajdonát képező terület az 1929. évi XVI. tc. alapján üdülőhelynek nyilvánított és ezen törvény rendelkezései lehetővé tették helyi adó kivetését.

„Azok a célok, melyek elérésére az egyesület megalakult, a rendes községi feladatok körén kívül esnek és túlnyomó részben természetüknél fogva az egyesületi élet keretébe tartoznak. Ennél fogva az egyesület fennmaradását az ily közérdekű célok megvalósítása érdekében nemcsak kívánatosnak, de kifejezetten szükségesnek tartom. A szóban forgó egyesülethez hasonló irányban vezetett egyesület a külföldön is bevált rendszer szerint különösen alkalmas a község lakosainak érdekeit szolgáló oly célok elérésére, amelyek a községek önerejükől képtelenek. Ez az együttműködés tette lehetővé, hogy Mátyásföldnek az egyesület tulajdonában lévő része virágzó üdülőhely lett, ami kétségtelenül a község másik részének is előnyévé válik anélkül, hogy emiatt annak külön jelentékenyebb anyagi áldozatot kellene hozni.”

1935-ben újraválasztották a község tisztviselőit és előljáróit. Főbíró: Váry Gyula, törvénybíró: Szóke Sándor, közgyám: Sikorszky Titusz, a négy előljáró: Kirimi József, Mányai László, Botos József, Besenyei Gyula. Községi képviselő az I. kerületben Földes Géza, Nagy Kálmán és Kartal Emil, a II. kerületben Weinert Tivadar, Tarr

István, Bokodi István, Pecha Lajos és Kia Jakab lett. Az I. kerületben két, a II. kerületben három póttagot választottak meg.¹² A képviselőtestület megalakította a különböző bizottságokat: a gazdasági bizottságba Kovács Géza, Körmendy-Ékes Lajos, Szegedy Lajos és Zachariás László, a kulturális és szociális bizottságba Janczer Lajos, Földes Géza, Földváry Ferenc, Frigyes Ferenc, és Szőke Sándor, az egészségügyi bizottságba Dembitz Mátyás, Kartal Emil és Dr. Menyhárt Lajos, a szépészeti bizottságba Körmendy-Ékes Lajos, Röde Károly, Semsey István, Weinert Tivadar és Weisz Gyula, az építkezési bizottságba Tóth József, Wittinger Ferenc került be.¹³ 1936-ban módosították a képviselőtestület létszámát, négy esküdt helyett hat főre, éves tiszteletdíjukat 600 pengőben állapították meg; s létrehozták a testnevelési bizottságot: dr. Janczer Lajos magánzó, Kis Jakab igazgató-tanító és Kirimi József személyében.

1936-ban községháza céljára megvették a Hollzmann-féle házat 23 000 pengőért (733 négyszögöl), ott helyezték el a jegyzői hivatalt és a szolgálati lakást, ám a főjegyzőnek nem volt külön irodája, egy szobában volt az adóügy és a közigazgatás. A mezőöri állást megszüntették miután a község 236 000 pengőt arra költött, hogy kockaburkolattal lássák el az utakat. Padokat állítottak, megkezdték az utcák tervszerű fásítását Röde Károly és Weinert Tivadar tervei alapján. A községi utak karbantartására egy útkaparói állást rendszeresítettek évi 600 pengő fizetéssel.

Az egyesület ezekben az években a Zettner családdal és társaikkal volt kénytelen csatázni, akik az érvényes közgyűlési határozatokat megfellebbezték, így az egyesület vezetésének állandóan védekeznie és magyarázkodnia kellett. Az indok mindig az volt, hogy a vezetőség adósságot adósságra halmoz, és csődbe viszi az egyesületet, ezért Zettnerék minden adminisztratív eszközzel gátolták az új beruházásokat (például iskolafejlesztés), s kérték az egyesület autonómiájának felfüggesztését és kormánybiztos kiküldését.

Utoljára az alapszabályt az 1936. március 29-én megtartott rendkívüli közgyűlésen módosították, és még ekkor is az egyesület székhelyeként Mátyásföld üdülőhely szerepelt.¹⁴

„Mátyásföld politikai község Ómátyásföld elnevezés alatt ismert kertváros jelleghű részén ingatlanl bíró természetes, és jogi személyeknek közérdekből való tömörítése, e terület üdülőhelyi jellegének megóvása, színvonalának folytonos emelése, továbbá a telepnek a környék kulturális és sportközpontjává való fejlesztése. Célját képezi továbbá mindazon közművek és közintézmények létesítése és fenntartása,

12 BFL. IV. 1426. (Az 1949. évi XXVI. törvénycikk alapján Budapesthez csatolt városok és községe szabályrendeleteinek levéltári gyűjteménye.) Mátyásföld szabályrendelete.

13 BFL. V. 706. Mátyásföld, Képviselőtestületi jegyzőkönyvek, 1935.

14 BFL. IV. 1427. 1935. június 30-i alapszabály. 1936. január 16-án hagyták jóvá.

*Waltersdorfer Pál gyógyszerész nyaralója Mátyásföldön, 1912.
FSZEK Budapest Gyűjtemény*

amelyek a telep kulturális színvonalának emelésére alkalmasak, vagy a jövőben alkalmasaknak ígérkeznek.”¹⁵

1933–38 között jelentős beruházásokat hajtott végre az egyesület, amelynek később mutatkoztak meg az eredményei. Építettek egy üzletházat, korcsolya pavilont, modernizálták a strandfürdőt, kibővítették a vízvezeték hálózatot, utakat, járdákat, átjárókat építettek. Elhatározták, hogy fenntartják és fejlesztik az egyesületi víz- és villanyműveket, az I–VIII. osztályos gimnáziumot, az egyesületi strandfürdőt és üdü-lőházat, gondozzák az egyesületi erdőt, parkokat, gondoskodnak az egyesület tulajdonát képező utcák karbantartásáról, örködnék a tulajdonjogi korlátozás alakjában telekkönyvileg biztosított azon előírások betartása felett, amelyek a telep kertváros és üdü-lőhely jellegét biztosítják. A telep ingatlanulajdonosai, lakossága erkölcsi és anyagi érdekeinek előmozdítása miatt támogatják a hazafias, valláserkölcsi, sport és jótékony célú társadalmi mozgalmakat, valamint kezdeményezik és felkarolják mindazon törekvéseket, melyek a telep lakosságának egészségügyi, vagyoni, közlekedési és kényelmi igényeit szolgálják.

15 BFL. IV. 1427. 1936. március 29-i alapszabály. 1938. május 9-én hagyták jóvá.

1936-ban az egyesület két különálló telket adományozott református és evangélikus templom építésére, emellett teljesítették a Mátyásföldi Izraelita Fiókhitközség kérését is, amikor templomépítésre telket kért. A Római Katolikus Egyházközség a templom hátsó részéhez tartozó 469 négyszögöl területet plébániaépület céljára kérte, valamint egy ennél majd háromszor nagyobb telket templompark részére, amit az egyesület „ingyenes ajándéku” az Egyházközség tulajdonába adott át.

1938-ban a társaság 150 000 pengős költségvetéssel dolgozott, rendes bevételeiből évi 50 000 pengőt tudott beruházásokra, illetve költségeinek törlesztésre fordítani, adóssága 100 000 pengő körül mozgott. Elhatározták, hogy Új-Mátyásföldön egy vízművet létesítenek, mert a községnek már harminc éve problémái voltak a Corvin Vasöntő és gépgyár Rt. kezelésében lévő vízművel¹⁶: örökös volt a panasz részint a vízmű fogyatékosága miatt, részint a magas vízdíj miatt, amit súlyosbított, hogy nem volt semmiféle szerződés a vízszolgáltatásra. Új-Mátyásföldön a 140–160 négyszögöles polgári villatelkek után havi 12–13, 50 pengő vízdíjat kellett fizetni, szemben az Ó-Mátyásföldi 600 négyszögöles telkek utáni évi 120 pengős vízdíjjal.

Az egyesület utolsó ismert alapszabályzatát a belügyminiszter 1938. május 9-én hagyta jóvá, a háború utáni helyzetről nagyon kevés levéltári adat maradt fenn.

A 431677/1946. BM. rendelet értelmében be kellett jelenteni a működő egyesületeket. 1947. február 24-én a Mátyásföldi Nyaralótulajdonosok egyesületének elnöke Kuntner Róbert, alelnökei: Delmár Richárd és Kartal Emil, pénztárosa dr. Koltai Pálné, titkára Jobaházy Jenő voltak.¹⁷ Március 10-én a település főjegyzője községi bizonyítványt állított ki arról, hogy az egyesület megalakulása óta alapszabályszerűen működik, tevékenysége kizárólag községfejlesztő, közművelődési, közjóléti és testedzési célok megvalósítására irányul, kereseti tevékenységet egyáltalán nem folytat.¹⁸ December 3-án Mátyásföld előjárósága igazolta, hogy az egyesületnek semmiféle adótartozása nincsen.¹⁹ Az utolsó levéltári forrás 1949. április 14-én kelt, a vízmű átadásáról szól, a címzett²⁰ a Mátyásföldi Nyaralótulajdonosok Egyesületének miniszteri biztosa. Az egyesület megszűnéséről nem rendelkezünk adatokkal, valószínű, hogy az utolsó feloszlatási hullámban került rá sor.

---

16 BFL. V. 706. 1534/1938. Vízmű létesítése.

17 BFL. V. 706. b. Mátyásföld általános közigazgatási iratok, 1946/732. Működő egyesületekről bejelentés.

18 BFL. V. 706. b. 986/1947. Községi bizonyítvány.

19 BFL. V. 706. b. 5580/1947. Községi bizonyítvány.

20 BFL. V. 706. b. 986/1947. Vízmű átadása.

1. táblázat: A mátyásföldi telektulajdonosok és kiosztott telkek száma (1887–1938)

Év	Telektulajdonosok (fő)	Telkek száma
1887	65	102
1889	74	
1890	85	
191	100	139
1892	105	
1894	120	179
1895	125	191
1898	139	220
1905	156	
1916	225 + 10 kültag	
1929	198	
1938	307	

2. táblázat: Mátyásföld lakosságának száma és a villaépületek száma (1883–1916)

Év	Nyáron	Télen	Villaépületek száma
1883	771	272	83
1908	1298		144
1909	1506		
1910	1359		150
1911		675	155
1912	1634	779	177
1914	1600	800	181
1916	1700	1000	

Irodalom

A legfontosabb könyvészeti forrás a Mátyásföldről 1938-ban, az egyesület fennállásának 50 éves évfordulójára megjelent Körmendy-Ékes Lajos: Az ötvenéves Mátyásföld című műve volt. Körmendy-Ékes az egyesület – ma már megsemmisült és eltűnt – jegyzőkönyveinek felhasználásával írta meg a telep történetét. Feldolgoztuk Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispánjának 1945-ig közreadott jelentéseit, a vármegye költségvetéseit, a vármegye hivatalos névjegyzékeit, valamint Kardos István – Zsembery Árpád: Pest vármegye lexikonja, és a Zsemlei Oszkár szerkesztésében 1938-ban megjelent Rákospalota és Rákosvidéke című kötet Mátyásfölddel foglalkozó oldalait (267–273. p.).

- HALÁSZ 1933.   HALÁSZ János (szerk.): A Mátyásföldi Egyesületi Corvin Mátyás Reálgymnázium értesítője az 1932/33 iskolai évről. Mátyásföld, 1933. Az iskola történetére lásd a reálgymnázium értesítőit 1932–1947 között.
- SZENDY 1942.   SZENDY Károly: Tanulmány Nagy Budapestről, megalakításának előfeltételeiről, és lehetőségeiről. Bp., 1942.
- VERŐ 1904.   VERŐ György: Budapest környéke (Mátyásföldi templom). Építőipar 1904. évf. különnyomat.

János Suba

The Association of Cottage Owners in Mátyásföld

It is becoming a leading tendency of historical research to study civil organizations, and history in the manners of life. This tendency is presented through the example of a model for local government, the development of the Association of Cottage Owners in Mátyásföld.

Mátyásföld was established for the members of high society in 1887. Due to this fact it became the largest and best organized resort of the country. Therefore it was declared a recreational area in 1929 and in 1933 it was given municipality. It was the Association of Cottage Owners that organized and managed the life of the settlement. The rules of the association secured the garden-suburb character of the settlement :the villa-like buildings, and preliminary checking up of the plans by the association. It was prohibited to breed animals, to establish industry, pubs, shops or slaughterhouses. Plots could be bought from the association only, and buying a piece of land automatically meant membership of the association.

The association was founded for 30 years beginning with 10th November 1888. The members of the association were the current owners of the plots, the membership-fee was paid in proportion with the size of the plot. The rules of the association said that the association continues to exist until the settlement is given municipality. Though this aim had been achieved by 1933–34 it continued to exist until it was dissolved in 1948.

It has been shown how a civil organization was able to organize, manage and develop the life of the settlement established by it, and how they could meet the needs arising in the course of events stemming from the sleeping-town character of the settlement and from the ongoing process of becoming a multifunctional living space finally winning municipality in the hierarchy of settlements.

Pándy Tamás

NAGY-BUDAPEST EGY KISTELEPÜLÉS KISEMBERÉNEK SZEMÉVEL Pestszentimre a Városban

Nagy-Budapest fennállásának 50. évfordulója kapcsán bizonyára több olyan tény kerül szóba, ami sokak előtt ismert. Arról azonban kevés szó esik, hogyan élte meg a „történelmet” egy kis, szegény település lakossága.

„Pestszentimre meg jóformán teljesen a huszadik század szülötte” – írja Molnár Endre tanulmányában.¹ A századfordulón még csak néhány család lakja akkori nevén Péteripusztát, ezeknek az embereknek a majorok adnak munkát, megélhetést. 1889-ben a területet keresztülszeli a lajosmizsei vasútvonal, ez hozza közelebb Európát, de legalábbis Magyarország fővárosát a földműveléssel foglalkozó helybeliekhez. Két – sógorságban élő – birtokosa van ebben az időben a területnek. Talán Lövy Bernát családja lehet a tőkeerősebb, neki jut a zsírosabb föld, a homokos területrészt. Auspitz Mórnak meg kell elégednie a Soroksárhoz közelebbi mocsaras, vizenyős térséggel. (Sajnos nem adnak kellő eligazodást az eddig fellelt levéltári adatok arra vonatkozóan, mekkora is lehetett ez a terület, de az elmondások és a közvetett utalások sokkal nagyobbak mondják ezt a birtokrészt, mint ami napjainkra megmaradt belőle.)

A vaspálya oltalmában a leszármazottak elérkezettnek érzik az időt a sikeres parcellázáshoz. A talajvíz-mentesebb Lövy-földeken indul meg a házhelyosztás, ekkor rajzolja tele a mai térképeken már ismét Újpéterinek olvasható telepet utcavonalakkal.²

Talán nem véletlen az egybeesés Kispest-Pusztaszentlőrinc induló gyárai és az olcsó telek-kínálat között. Így jutnak kisfizetésű, betanított Hofherr-Lipták-KISTEXT-gyári munkások ingatlanhoz. Sokuk vidékről érkeznek, mivel a földmunka nem kifizetődő. Nekik csak idáig futja a pénzükből, számukra Pestszentlőrinc – Kispest házai, telkei megfizethetetlenek. A lajosmizsei vasút mellett települő gyárak, üzemek kínálják a munkalehetőséget, duzzasztják a környező községek lakosságát. Meghatározó a lakosság növekedésében a munkások számának szaporodása, nincs ez Soroksárpéterin sem másként. (Lakóhelyünk 1904-ben kapta új nevét az Országos Községi Törzskönyvbizottságtól). A környék lakossági statisztikáiban az iparosok

---

1 MOLNÁR 1937. 250. p.

2 ORBÁN 1928. 6. p.